

TAPAKULTTUURISTA

JA ALKOHOLIJUOMISTA

JAAKKO SUOLAHTI

HYMETTOS

Eräs Attikan ja samalla koko Kreikan tunnetuimmista viineistä kulkee Hymettoksen nimellä. Se on siis ilmeisesti samannimisen kuuluisan vuoren kaima, Hymettoshan sijaitsee n. 10 kilometriä Ateenasta länteen niin, että esikaupungit nykyään ulottuvat sen rinteelle asti. Koska en ollut kuullut Hymettosta mainittavan antiikin aikana viinin yhteydessä, päätin eräänä aamuna lähteä katsomaan, olisiko siellä nykyään viiniviljelyksiä.

Hymettokselle pääsee autolla leveää asfalttitietä myöten, sillä vuoren huipulla on tutka-asema. Turistibussit kuljettavat sinne mukavuutta rakastavia ulkomaalaisia ihaillemaan näköalaa. Minusta tuntui kuitenkin paremmalta turvautua omiin jalkoihin ja kiivetä vuorelle, kuten antiikin aikana oli tehty. Ajoin linja-autolla keskikaupungilta, yliopiston takaa, n. 4 kilometrin päässä sijaitsevaan Kaisarianin esikaupunkiin, joka on Hymettoksen rinteellä 200:n metrin korkeudessa. Matka sinne kulki ohi mahtavan Olympieionin temppeliraunion, yli liissoksen puron. Auto jätti viimeiset matkustajansa pienelle toriaukealle, josta leveä tie lähti nousemaan kohti parisataa metriä korkeammalla olevaa Kaisarianin luostaria. Tietä reunustivat suuret plataanit, rinteillä kasvoi oliivipuita ja viiniä, ja kaikkialla kuului mehiläisten surinaa, kun ne lensivät kukista

saaliinsa kanssa rinteille sijoitettuihin pesäpönttöihin. Hymettoksen hunaja oli kuuluisaa jo antiikin aikana, ja sen makeuteen verrattiin kuuluisien puhujien ja kirjailijoiden kielen sulokkuutta. Plinius Vanhempi kirjoittaa ensyklopediassaan näin hunajasta: "Se on aina silloin parasta laatua, kun se on peräisin parhaista kukista ja säilötty suuriin ruukkuihin. Näin tapahtuu Attikan Hymettoksella ja Hyblassa Sisiliassa, joissa on paljon aurinkoa ja myöskin Kalydnan saarella." Noin sata vuotta myöhemmin taas Pausanias Kreikan matkappaassaan sanoo Hymettoksen olevan parasta laidunta mehiläisille. Eipä ihme, että niissä ohjeissa, jotka käsittelivät hunajaviinin valmistamista, kehoitettiin käyttämään Hymettoksen hunajaa, jos tarvittiin parasta hunajaa. Yhä vieläkin Hymettoksen hunaja on kuuluisaa, mutta sokeri on suureksi osaksi halvempaa syrjäyttänyt sen viiniteollisuudessa.

Tie kohoaa Kaisarianin kukkulan rinnettä, joka muodostaa Hymettoksen jatkeen. Kun nousee korkeammalle katoavat viiniviljelykset. Sen sijaan peittää kukkulan lakea tiheä lehtomainen kasvillisuus, joka on uhkean rehevää. Täällä kasvaa myös joitakin suuria puita, jotka ovat viimeinen jäännös Hymettoksen keran tiheästä metsäpeitteestä. Platon sanookin: "Vuori

tarjoaa nyt" — so. n. 400 eKr. — "vain mehiläisille ravintoa, mutta vain jonkun aikaa sitten sieltä vietiin rakennuksille erittäin suuria puunrunkoja kattohirsiksi". Hänen aikanaan vuori oli jo paljaaksi hakattu, kuten nytkin. Vain nykyisen Kaisarianin luona, jossa on runsasvetisiä lähteitä, kasvoi rehevä lehto. Siellä oli Afroditen temppeli, nykyisen luostarin edeltäjä, koska hedelmättömät naiset kävivät etsimässä parannusta lähteen vedestä. Ovidiuksen kuvaus, joka on kirjoitettu 2000 vuotta sitten, pitää vieläkin ihmeen hyvin paikkansa:

"On liki purppurakumpuja kukkivan vuori Hymettoon tuo pyhä lähde ja myös pehmeä sammalemaa.

Metsää lykkää ei, vain mansikka ruohoa suojaa, tuoksuvat laakeripuu, myrttikin kastehinen."

On kuin tulisi kuumalta maantieltä viileään paratiisiin, jossa purot solisevat joka puolella, kun nousee luostarin pihaan. Vehreyden keskellä on harmaa yhdeksännellä vuosisadalla rakennettu luostarikirkko, jonka seiniä koristavat punaiset tiilijuomut. Niiden tehtävänä on vahvistaa seinää ja estää halkeamien jatkuminen. Kirkon sisällä olevat kauniit maalaukset ovat vasta 1600-luvulta.

Matkalla oli huomioni kiintynyt useihin tien varrella seisoviin autoihin, joihin lastattiin tynnyreitä. Täällä sain selityksen. Kreikkalaiset ovat erittäin tarkkoja juomavedestä, jonka saattavat noutaa hyvinkin kaukaa, kuulusasta lähteestä. Esim. ravintolat kilpailevat sillä, kellä on paras juomavesi, jota aina kannetaan runsaasti asiakkaalle pöytään. Jo antiikin aikana Peisistratos oli johtanut yhdeksään haaraan päättyvän vesijohtonsa Kaisarianin paikkeilta, josta nytkin osa vesijohtovedestä tulee. Mutta ateenalaiset eivät tyydy tähän. Useat ravintoloitsijat tuottavat juomavetensä autoilla suoraan Kaisarianin lähteistä, että se ei saisi juostessaan makua putkista; lisäksi suurin osa vesijohtovedestä tulee keinoitekaisesta Marathonin järvestä, jonka vesi ei ole läheskään yhtä hyvää.

Luostarilta lähtee polku seurailemaan puron vartta, pitkin kukkulan ja vuoren saumaa. Rehevä kasvullisuus katoaa pian ja muuttuu kitukasvuiseksi. Samalla myrtin ja laakerin sijasta alkaa tuntea meiramin ja mintun tuoksua. Yhä useammin näkyy vuoren paljas pinta, joka on marmoria. Aamuauringon valossa se näyttää tosiaan purppuraiselta. Ei kestä kauan ennen kuin olen kadottanut polun ja yritän nousta suoraan ylös huipulle.

Se ei ole helppoa, eikä aivan vaaratontakaan, sillä koko ajan jalka sattuu irtailemiin marmorinlohkareisiin ja sirpaleisiin, jotka antavat perään. Täällä on louhittu jo antiikin ajoista marmoria ja louhitaan vieläkin. Se on nykyjäänkin Hymettoksen tärkein tuote. Lopulta pääsen yli jyrkimmän kohdan ja istun uupuneena katselemaan edessäni aukeavaa näköalaa. Syvällä allani on vihreänä täplänä Kaisarianin lehto, sen takana levittäytyy Ateena, jonka ääret häviävät autereeseen. Lykabetos ja Akropolis temppeleineen näkyvät autereen yläpuolella. Vasemmalla kimaltelee meri, jonka takana näkyy Pireuksen niemi ja Salamiin saari. Niiden takana näkyvät Aigaleoksen ja sen jatkona Parnesvuoren harjanteet, joiden takaa kohoavat Boiotian paljon korkeammat vuoret, ja heti vasemmalla Hymettos jatkuu painanteen erottamana Pentelikonin kuuluisaan marmorivuoreen asti. Tällaisesta valtavasta näköalasta voi harvan pääkaupungin asukas nauttia. Ilmeisesti se ei kuulu ateenalaistenkaan jokapäiväiseen leipään, sillä koko seitsemän tunnin vuorimatkallani en nähnyt muita ihmisiä kuin tutka-aseman sotilaat! Erikoisen viehätysten retkelleni antoikin hiljaisuus ja yksinäisyys suurkaupungin liepeillä. Tosin minulla ei ollut toivoa avusta, jos jokin onnettomuus olisi tapahtunut, mutta olihan suojanani mahtava Zeus Hymettios, jonka tempelinrauniot ja kuvapatsas ovat löytyneet vuoren laelta.

Kun lähdin nousemaan ylöspäin, näkyi kaikkialla jälkiä lammasmaumoista ja niiden poluista, vaikka ainoakaan niistä ei osunut tielleni. 18 kilometrin pituinen selänne muodostaa loivasti nousevan tasanteen, joka on keväällä hyvää laidunmaata. Sen jakaa syvä painanne kahtia, joten muodostuu kaksi huippua Pieni-Hymettos meren puolella ja Suuri-Hymettos pohjoisessa. Juuri jälkimmäisen 1026 metriä korkealle huipulle suuntasin kulkuni. Sieltä aukeni näköala Attikan itärannikolle aina Sounionin niemeen asti. Kirkkaalla ilmalla olisi ehkä saattanut erottaa Euboian eteläkärjen; nyt se hävisi autereeseen. Täältä ylhäältä näki selvästi, että vuorta ympäröivät viinitarhat, vaikka ne eivät ulotu itse vuorelle.

Takaisin yritin oikaista hiukan pohjoisempaa, suoraan rinnettä alas, jotta olisin nähnyt antiikin aikuiset haudat, mutta en niitä löytänyt. Valitsemani tie osoittautui erittäin vaikeakulkuseksi, sillä irtokiviä peitti polveen ulottuva tiheä piikkinen kasvullisuus. Niinpä olin melkoisen väsynyt päästessäni vihdoin Asterin

luona tielle. Kun yritin juoda pienestä purosta, huusi huviretkellä oleva perhe minulle, että hiukan alempana oli parempaa juomavettä, ja kutsui minut samalla aamiaiselle. Estelyistä huolimatta oli minun istuttava ruohikolle puron ääreen ja nautittava heidän eväitään: paistettua pikkulintua, maalaisleipää, oliiveja, lampaanjuustoa, appelsiineja sekä tietenkin viiniä, joka oli heidän omasta viinitarhastaan Pankratista, Hymettoksen juurelta. Viini oli vahvasti resinoitua, pihkalla sekoitettua, mutta erittäin hyvää. Isännältäni, joka oli mekaanikko, kuulin, että osa Hymettos-viinistä tulee to-

della vuoren juurella olevista viinitarhoista, suurin osa muualta Attikasta. Meillä oli pitkä keskustelu Suomesta, josta perheen tyttäreillä oli juuri maantieteen läksy. Helsingin ja Tampereen sekä Abon ja Viborgin lisäksi tunsin kirja myös Petsamon kaupungin. Suomesta oli tehty maatalous- ja teollisuusmaa. Minulla oli vaikeaa saada isäntäni uskomaan, ettei Suomessa kasva viiniä eikä appelsiineja. Keskiyön aurinko ja napaseudun kylmyys ja pitkä yö olivat hänelle käsittämättömät. Kun lähtiessäni kiittelin häntä, hän sanoi: "Tietysti kutsuin Sinut, Sinähän olet Jumalan lähettämä vieras."